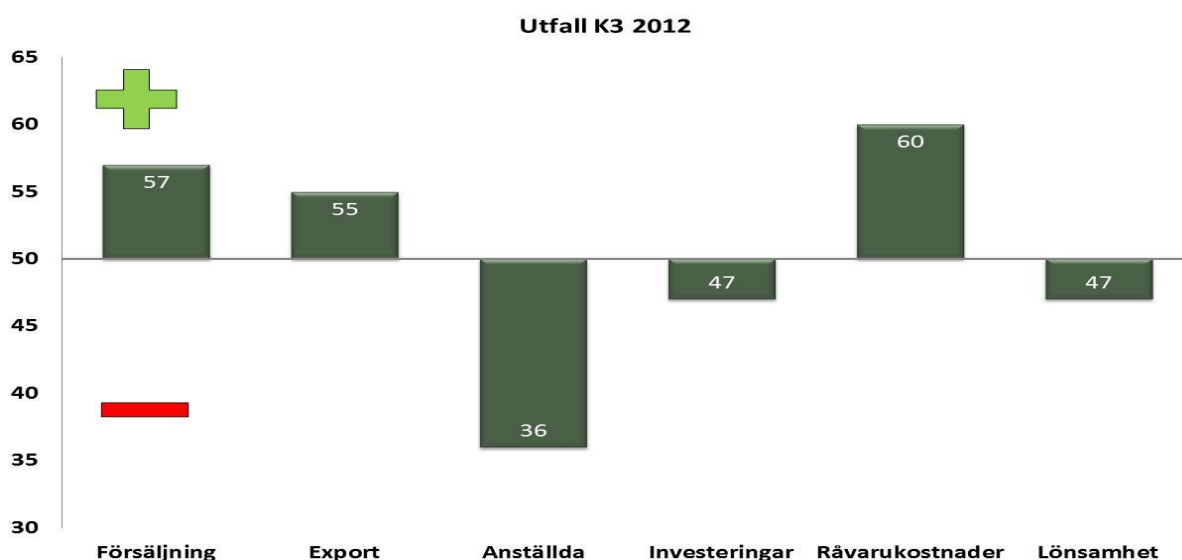

Li:s Konjunkturbrev

November 2012

Livsmedelsföretagens konjunkturbarmeter: utfall tredje kvartalet 2012. Index 50 markerar oförändrad nivå jämfört med motsvarande period året innan. Källa: Li

Sysselsättningen i utförlöpa

Sveriges livsmedelsproducenter rapporterar om ett svagt tredje kvartal med vikande lönsamhet. En lång period av ökade utgifter för de största kostnadsposterna, insatsvaror och lönekostnader, pressar företagens marginaler. Relativt modesta försäljningsökningar räcker inte för att täcka upp för långvarigt ökande produktionskostnader. Sysselsättningen drabbas därmed negativt. Tredje kvartalets indexnivå över sysselsatta är den lägsta sedan nuvarande utförlöpa inleddes våren 2010.

Tredje kvartalet 2012 var på många sätt ett kvartal utan några större glädjeämnen för Sveriges livsmedelsproducenter. Försäljningsvolymen ökade förvisso något men det sker från en förhållandevis svag jämförelseperiod 2011 och till priset av att många producenter noterade en lägre lönsamhet i sin verksamhet under perioden.

Den direkta orsaken till detta är fortsatt stigande kostnader för inköp av råvaror samtidigt som volymökningen är modest (bild 1).

Försäljningen har utvecklats svagt under en längre period för svenska livsmedelsproducenter (bild 4). Av de deltagande företagen i Li:s senaste enkät redovisar ett stort antal vikande försäljningsvolym under tredje kvartalet.

Inom svensk dagligvaruhandel hade försäljningen t.o.m. september månad ökat något. I volym var ökningen dryga 1 procent, vilket korresponderar förhållandevis väl med Li:s indextal över årets första nio månader. Under årets sista kvartal borde tillväxten kunna hamna på något högre volymtal

Bild 1. Utvecklingen av råvarukostnader samt lönsamheten sedan första kvartalet 2010. Trendlinjen visar utvecklingen för lönsamheten. (Källa:SCB)

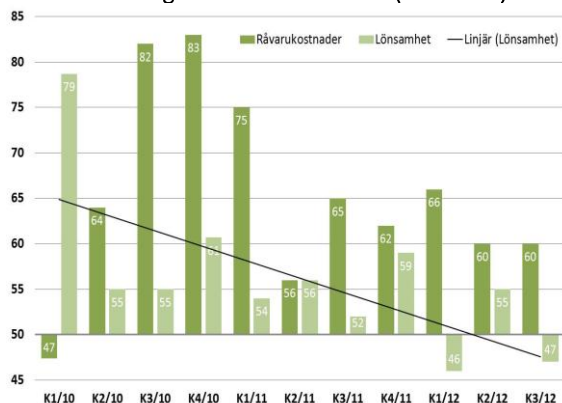

Bild 2. Prognos för närmaste halvåret. Index 50 indikerar oförändrad nivå jämfört med samma period föregående år. (Källa:Li)

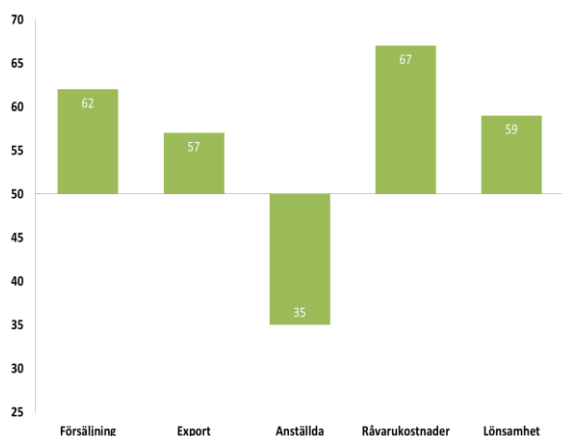
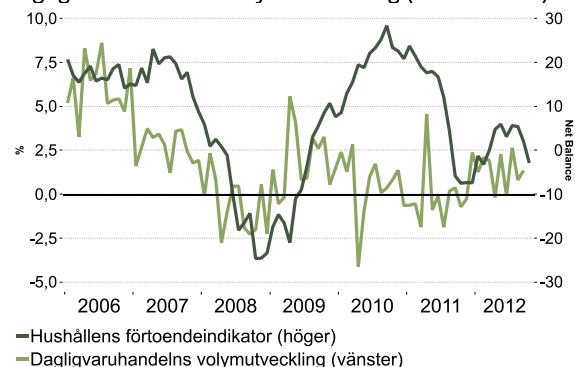

Bild 3. Hushållens förtroende (höger axel) samt dagligvaruhandelns volymutveckling (vänster axel).

framförallt med tanke på att jämförelseperioden 2011 var trög. Li:s medlemsföretag förutspår i sina prognoser en stabilare tillväxt under det kommande halvåret (bild 2), där fjärde kvartalet

spelar en huvudroll som årets i särklass viktigaste försäljningsperiod.

Livsmedelsexporten trotsar lågkonjunkturen

Li:s medlemsföretag ökade sin exportvolym något under tredje kvartalet. Enligt SCB var den nominella exportökningen (räknat i kronor) under perioden (jan-sep) 7,2 procent. Det är en ökning som ligger något över Li:s index över exportökningen, mätt i volym. Det förklaras bland annat av att en snabb exportökning inom några delbranscher såsom spritdrycker och tobak inte ingår i Li:s exportunderlag. I SCB:s exportstatistik går också att utläsa att exportuppgången är relativt bred avseende de 45 individuellt särredovisade produktgrupperna.

Lönsamhetspress ger färre sysselsatta

En förhållandevis svag försäljningstrend på hemmamarknaden har förvärrats av att livsmedelsproducenterna parallellt fått ökade kostnader för inköp av livsmedelsråvara. Tredje kvartalet 2012 är det 10:e kvartalet i rad med ökade råvarukostnader. Prognosen över det kommande halvåret är inte heller någon lättnad (bild 2).

Sysselsättningen inom livsmedelsindustrin utvecklades tydligt negativt under tredje kvartalet. Index 36 är det hittills svagaste under den nuvarande utförlöpan som påbörjades under första halvåret 2010 (bild 6). Enligt Arbetsförmedlingens varselstatistik för livsmedelsindustrin ökade antalet varsel t o m september månad med drygt 130 procent, jämfört med jan-sep 2011.

Det som krävs för att bryta denna dystra sysselsättningstrend är en varaktig konsumtionsuppgång och stabilare råvarupriser. Med ett vikande konsumentförtroende som historiskt påverkat konsumtionsviljan negativt kan det bli svårt att uppnå en tydlig volymökning i närtid (bild 3). Då återstår att se om råvarupriserna kan stabiliseras något framöver.

Nyckfulla svängningar

För livsmedelsföretagen ligger en sådan utveckling högt upp på önskelistan. Under dryga fem års tid har företagen inom i stort sett samtliga delbranscher fått vänja sig vid en betydligt större osäkerhet kring framtida kostnader för sina

I FOKUS

Konsumenttrender som enligt företagen påverkar deras produktion mest. Omsättningsviktade svar.

	jan-12	okt-12
Lågprisprodukter	52	48
Hälsosammare alternativ	7	24
Annat	4	8
LCHF-trenden		7
Närproducerat	7	6
Färdiglagat	22	4
Produkter med högre kvalitet	4	2
Produkter med få tillsatser	3	1
Ekologiska livsmedel	0	0

HÄLSOSAMT I FOKUS

Vid återkommande tillfällen ställer Li frågan till medlemsföretagen om vilken konsumenttrend de anser påverkar produktionen allra mest just nu.

Under en längre period har lågprisprodukter varit den solklara trendetten, ännu mer om EMV-produktionen, som ofta nämns under "Annat" också inkluderas. Detta gäller även denna gång.

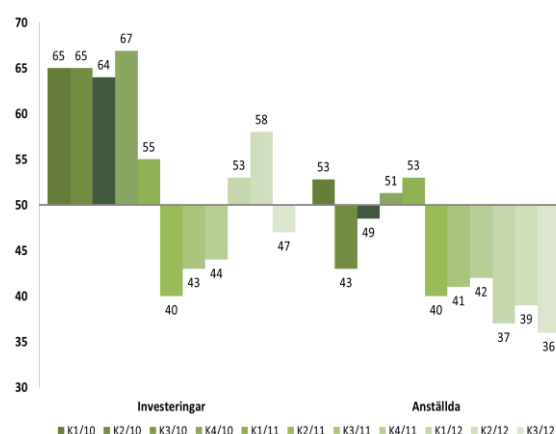
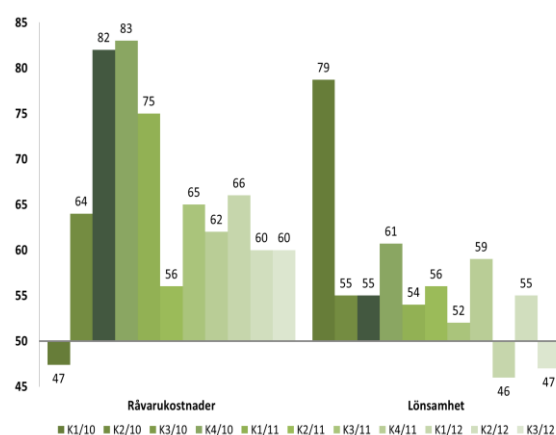
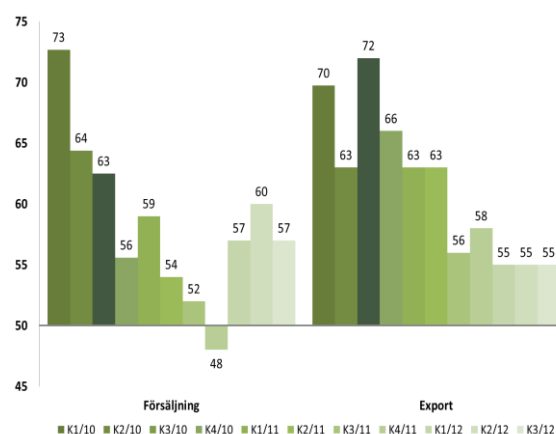
Ett mer utmärkande resultat i denna omgång är då att vissa av Li:s medlemsföretag ser en ökad efterfrågan på så kallade hälsosamma alternativ. 24 procent av företagen (omsättningsviktat) nämner det som den trend de påverkas mest av just nu, upp från 7 procent i januari månad.

Alla konsumenttrender som fjärrar sig från det rena lågprisfokuset är välkommet för livsmedelsproducenterna eftersom kvalitetsaspekterna får en mer framskjuten position i många av de övriga konsumenttrenderna.

Varje företag har bara ett svarsalternativ för att verkligen ringa in trendförskjutningarna mellan mättillfällena. Det innebär i klartext att många trender samfällt påverkar livsmedelsproducenterna utan att det syns i Li:s tabell över den "hetaste" konsumenttrenden.

insatsvaror (bild 7 och 9). För somliga delbranscher är detta förvisso inget nytt. Svenska kafferosterier har sedan årtionden varit vana vid kraftiga slag i priset på kaffeböner i spåren av missväxt, frostnätter, ökad efterfrågan etc. För de flesta andra delbranscher är det däremot en ny och högst ovälkommen förändring med de nyckfulla prisförändringarna.

Bild 4 till 6. Trenden inom livsmedelsindustrin enligt Li:s kvartalsvisa index. Kvartal 1 2010-kvartal 3 2012. Årstakt. Index 50 motsvarar oförändrad utveckling.

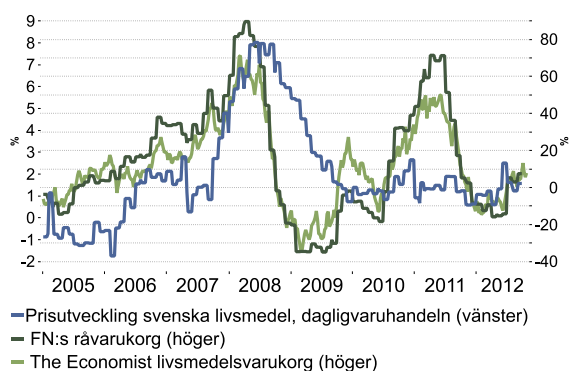

Dagligvaruhandeln har möjligen inte riktigt klart för sig att villkoren för producenterna på denna punkt så radikalt förändrats under senare år och har därför inte heller systematiskt anpassat kontraktstexterna och ledtiderna kring kontraktsskrivningarna. Det gör att många producenter i tider av kontinuerliga råvaruprisökningar hamnar i ekonomisk obalans mellan kostnader och intäkter.

Terminshandel ger bättre förutsägbarhet

En metod som många livsmedelsföretag tillämpar för att bättre förutse framtida produktionskostnader är att de säkrar delar av inköpen genom kontrakt i så kallade terminer. Av Li:s medlemsföretag svarade 54 procent att de säkrar delar av sina inköp. Genomsnittligt säkrade man hälften av inköpsvolymen i terminer av olika längd. Längden på terminerna var på allt från tre till tolv månader och genomsnittligt 8 månader för de svarande företagen i Li:s enkät. Terminssäkringar ger inte lägre kostnader för företagen över tid, däremot en ökad stabilitet i utgifterna.

Bild 7. Prisförändringar på två råvarukorgar (höger axel) samt prisutvecklingen på livsmedel i svensk dagligvaruhandel (vänster skala).

Råvarukostnader och konsumentpriser

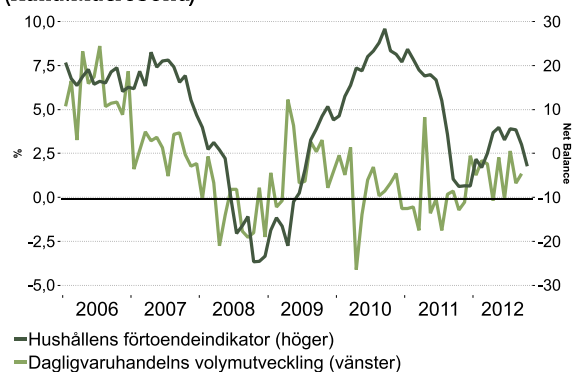
Har de senaste årens råvarupriss rally haft någon inverkan på svenska konsumentpriser? Ett sätt att ta reda på det är att jämföra prisutvecklingen i det svenska konsumentledet med kostnadsutvecklingen på två internationella "livsmedelskorgar" komponerade av dels The Economist och dels av FN (bild 7). Går man tillbaka några år finner man ett tydligt och logiskt samband mellan världsmarknadspriserna på råvara och prisutvecklingen i det svenska konsumentledet.

Under åren 2010-11 bröts dock detta samband. Råvarupriserna stack iväg medan svenska konsumentpriser rörde sig mycket måttligt. Kopplingen mellan råvarupriserna och konsumentpriserna verkar vara mer eller mindre utradad. Självklart är inte ökade konsumentpriser något att önska sig, men de senaste årens utveckling bygger till stor del på att producenterna tagit på sig kostnadsökningen av råvara utan att föra den vidare mot dagligvaruhandeln. Det är inte en hållbar modell långsiktigt. Lågprisfokus i handeln kan inte bygga på att leverantörerna får stå hela risken med allt mer volatila råvarupriser.

Kronans värde stabilt

Den svenska kronan befäster allt mer sin ställning som en "säker hamn" under oroliga tider. En helt ny situation för svensk ekonomi som varit van vid att kronan försvagats i internationella avmattningsperioder och därmed kunnat ge stöd åt svensk varuexport.

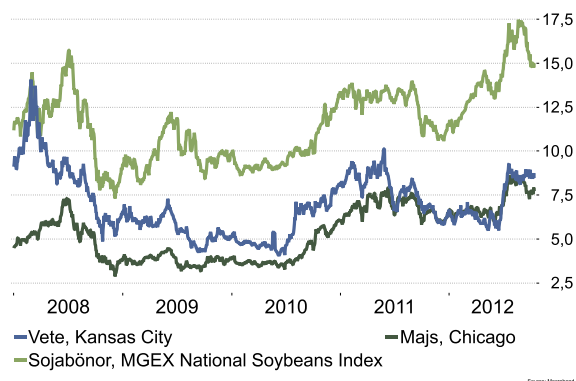
Bild 8. Hushållens förtroendeindikator samt volymutvecklingen i svensk dagligvaruhandel (Källa: Macrobond)

För den svenska livsmedelsindustrin har majoriteten av företagen däremot ett motsatt förhållande till kronkursen. En stark krona tar ner kostnaden för inköp av råvaror som prissätts i USD eller EUR. Det är den direkta och positiva effekten. Samtidigt innebär naturligtvis en stark krona att importen av förädlade livsmedel från kontinenten en potentiellt ökad konkurrenssituation för de svenska leverantörerna.

Exakt hur den effekten ser ut är däremot inte lika enkelt att kvantifiera varför inte heller nettoeffekten av en stark krona går att ringa in. För den exportintensiva delen av svensk livsmedels-

Bild 9. Spotpriser på viktiga livsmedelsråvaror. SEK/bushel. (Källa:Macrobond)

industri ses däremot en stark krona som klart negativt då konkurrenskraften visavi europeiska leverantörer försämras. I närtid förväntas SEK inte heller tappa i styrka varför någon lättnad inte heller är att vänta i detta avseende.

OMVÄRLDS-FAKTORER

Omvärldsutsikter

Tillståndet för den globala ekonomin är på många håll utmanande. Amerikanska Lehman Brothers konkurs utlöste en ekonomisk lavin som nu fyra år senare fortfarande drar fram över världen. I Sveriges närområde utgör obalanserna inom eurozonen med PIIGS-länderna (Portugal, Italien, Irland, Grekland och Spanien) i spetsen rejäla sänken på tillväxten i hela Europa.

Historiska paralleller saknas till dagens globala komplexa ömsesidiga ekonomiska beroende vilket gör att ett "lilleputt"-land som Grekland förstärker en lavin som annars redan skulle nått sitt crescendo. Spridningseffekterna, även från små länder med ekonomiska obalanser, är därmed till synes högst godtyckliga då ingen kan överblicka det globala finansiella systemets komplexa struktur och kapitalflöden.

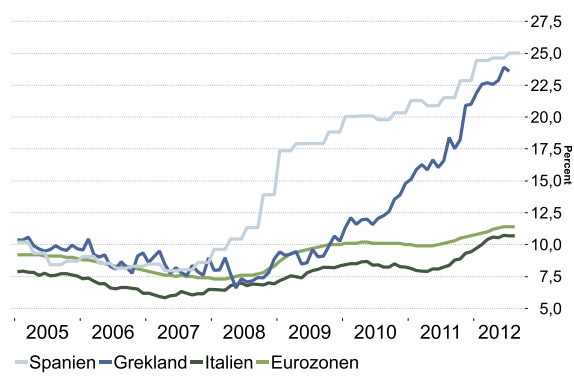
Finansiell åtstramning förvärrar arbetslösheten

De statsfinansiella åtstramningspaketen i många av PIIGS-länderna sammanfaller dessutom med alarmerande arbetslöshetstal på långt över 20 procent (bild 9). Vad som skall trigga en

uppåtgående ekonomisk spiral i dessa länder är i dagsläget svårförståeligt. De politiska och ekonomiska utmaningarna för EU och Europrojektet staplas på varandra och politikerna kämpar frenetiskt med att ljuta mod i den finansiella marknaden och i regionens invånare genom olika utspel om en bankunion och räddningsfonder etc.

De ekonomiska obalanser som uppstått inom eurozonen mellan södra och norra Europa är konsekvensen av alltför "billiga" pengar, för låg produktivitet och för hög inflation i södra Europa vilket gradvis sänkt konkurrenskraften visavi norra Europa med Tyskland i spetsen. Nu krävs enorma umbäranden i dessa länder för att komma tillbaka på banan. Skuldbergen måste saneras och kostnadsnivåerna (unit labour cost) korrigeras. Det är en utmaning av stora mått som vi långt ifrån kan förutspå utgången av.

Bild 10. Procent av arbetskraften i arbetslöshet. Källa:Macrobond

Lugnare tillväxt även i BRIC-ekonomierna

Samtidigt, i resten av vår omvärld, visar BRIC-länderna (Brasilien, Ryssland, Indien och Kina) på en något lugnare tillväxt. Kinas ekonomi har påverkats negativt av en minskad export till bland annat Europa. USA är möjligen på väg mot en mer stabil tillväxt även om det är en trevande återhämtning. Hotet om den finansiella "ättestupan" vid inträdet till 2013 vilar dessutom som ett mörkt moln över en växande amerikansk ekonomi.

Ättestupan är de automatiska statsfinansiella åtstramningar som blir innebörden av att de "tillfälliga" skattelättnader som infördes av Bushadministrationen i början av 2000-talet är tänkta att avslutas vid årsskiftet. Inte minst för att

den skenande amerikanska statsskulden måste börja hanteras. Skulle det bli verklighet riskerar tillväxten ett abrupt slut eftersom skatteökningar väntas leda till drastiska konsumtionsminskningar. Många bedömare räknar dock med att skattehöjningarna skjuts ytterligare på framtiden.

Svensk ekonomis motståndskraft provas

Svensk ekonomi är inte impregnerad mot den lugnare globala tillväxten och den ekonomiska krisen i Europa. Så sent som i somras, då övertygande BNP-statistik publicerades av Nationalräkenskaperna, väcktes förhoppningar om en sensationell svensk motståndskraft. Snarare har det handlat om en eftersläpning som låtit oss leva i förhoppningen om att kunna rida ut den ekonomiska stormen i Europa utan några nämnvärde negativa effekter. Nu har verkligheten hunnit ikapp svensk ekonomi där framförallt industrin märker av en sjunkande orderingång (bild 11). En stark svensk krona bidrar delvis till en försämrad konkurrenskraft för de exportintensiva industribranscherna.

Höstmånaderna har hittills gått i moll, med dagliga varselnyheter och/eller produktionsförflyttningar till låglöneländer. Ledande indikatorer från näringslivet har vikt ner och på senare tid följts åt av svenska hushåll som av naturliga skäl inte står opåverkade av den strängt dystra medierapporteringen av tillståndet för svensk produktion (bild 12).

Konsumtionen måste trotsa dystert stämningsläge

Den svenska ekonomin som normalt lutar sig starkt mot den exportorienterade tillverkningssektorn måste nu snarare luta sig mot en inhemskt driven tillväxt ytterst genererad av konsumtionsbenägna hushåll. Låga räntor kombinerad med ett lågt inflationstryck och stigande reallöner är på pappret rena konsumtionsdrömmen. Den grusas dock av en sviktande framtidsoptimism som håller tillbaka hushållens konsumtion och företagens investeringar. En ond självförstärkande cirkel för svensk ekonomisk tillväxt är därmed på snurr. De flesta ekonomiska bedömare har tagit ner sina mer optimistiska antaganden om svensk ekonomisk tillväxt 2013. Den mest optimistiska prognosen för 2013 levererades så sent som vid mitten av april månad av Finansdepartementet på hela 3,3 procents tillväxt. Konsensus för 2013 ligger

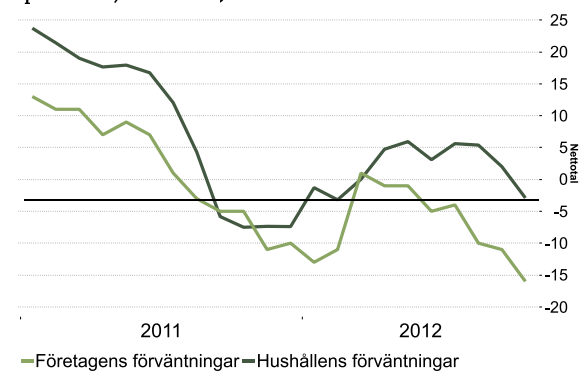
idag snarare på en tillväxt kring 1,6 procent. En förutsättning för att det blir verklighet är att sysselsättningen inte viker ner alltför mycket och att hushållen tar sig an utmaningen att "konsumera" Sverige undan en djupare lågkonjunktur.

Bild 11. Sveriges exportutveckling, procent i årstakt.

Källa:Macrobond

Bild 12. Svenska hushålls och företags framtids-optimism, netttotal. Jan 2011 - okt 2012. Källa:KI

Li:s konjunkturbrev utkommer fyra gånger per år. Medverkande företag står för cirka 50 procent av branschens omsättning. Alla svar är viktade efter företagets omsättningsstorlek.

Har du frågor om Li:s konjunkturbrev kontakta Carl Eckerdal, chefekonom Li.
08-762 61 96
carl.eckerdal@li.se

Livsmedelsföretagen **I SIFFROR**

- Sveriges fjärde största industrigren
- Drygt 2 200 verksamma företag
- Förädlar 70 procent av de svenska jordbruksråvarorna
- Omsätter över 170 miljarder kr.
- Exporterar för 54 miljarder kr.
- Sysselsätter 55 000 personer
- Mycket stor andel SME:s

Livsmedelsföretagen, Li Service AB, Besöksadress: Storgatan 19, Stockholm
Postadress: Box 556 80, 102 15 Stockholm, Telefon: 08-762 65 00, www.li.se